

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$, an
6 cor., $\frac{1}{4}$, an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$,
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$, an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unitatea

Insertiuni

Un sir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»

în
Blas.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI.

Blas 10 August 1901.

Numérul 32.

Pentru popor.

(?) Esperiența ce ne-am câștigat-o din luptele, ce trebuie să purtăm aprópe zilnic cu contrarii a tot ce e românesc, duce la constatarea, că puțin, ori aprópe nimica am făcut pentru ridicarea poporului din orbia sufletéscă, în care petrece. Și neatențiunea acésta e desastrosă, nu numai din punct de vedere a susținerii și propășirii neamului nostru, dar ea e pricina, că lupta noastră politică, și chiar nisuițele noastre de înaintare pe terenul economic, nu sînt încununate de succesul acela, ce-l dorim și așteptăm.

Cu ocazia adunării cercuale a despărțemîntului Blas al Asociațiunei, ținute în anul trecut, s'a lăsat comitetului să compună un tablou al analfabeților din comunele ce-i aparțin. Se înțelege, că câștigarea acestor date merge cu anevoe și până la adunarea ținută zilele trecute, nu s'a putut face cerutul tablou. Dar și din puținele date ce au încurs (din 17 comune) au ieșit la lumină, cât de înspăimîntător e numărul celor ce nu știu scrie și ceti. În comune mari, cum e de pildă Roșia-de-Sécaș, Mihalțul, Sâncelul, Micăsasa, Biia. Cenade, Cergăul-mare ș. a. după cele mai optimiste calcule, de abia știu ceti 10 la 100, ceialalți 90 vîd numai scrisórea. În unele comune diferența e și mai mare. Și să nu se uite, că în sumele acestea sînt socotiți și pruncii de școlă.

Nu mai e de lipsă să înșirăm tóte miseriile acelea, cari urméză de aci. Le șcim cu toții și cel ce are de a face cu poporul, vede cu amar, cum acesta e tras pe sfóră, e înșelat și e scurtat în tóte, de chiar lipitórele acelea, cari trăiesc din sângele lui. Ar trebui, ca cineva să fie desbrăcat de ori ce sentiment altruist, să fie exemplarul cel mai desvirșit al egoistului, pentru ca să steie nepăsător în fața unui ast fel de lucru. Și cu tóte acestea noi stăm. Și stau mai ales în nepăsare aceia, cari ar trebui să-i conducă, să fie părinții și povătuitorii lui; petrec în acésta apatie punibilă mulți preoți și învățători, singurii ómenii cu carte din mijlocul lui, singurii, cari chemați sînt să-l ducă la propășire și nu la ruină.

Prevedem, că ni se va zice éráși, că judecăm prea aspru pe preoți și învățători. Dar nu retragem vorba, am

cumpănit bine judecata ce am pronunțat-o.

Să luăm lucrurile cum sînt și vom vedé, că pe partea noastră e dreptatea.

De ce mai de mult preoțimea era în stare cu mult mai înfloritóre ca azi? de ce preoții erau ascultați cu pietate de credincioșii lor?

Orí cine, care cunoște trecutul nu așa de depărtat, póte să deie responsul fără de témă că greșesce.

Preoții — învățătorii is ceva mai nou, — erau adevérați preoți, părinți adevérați erau ei ai poporului lor. Glasul lor era plin de bunătate, grija lor era binele sufletesc și temporal al fiilor lor și casa lor era tot de una deschisă înaintea celor ce doriau să le cunoască sfatul și vorba lor părintéscă.

În schimb pe lângă dragostea și alipirea poporenilor, aveau și tot ajutorul lor.

Azi s'au întors lucrurile.

Preoții — onóre celor ce țin la deregătoria lor! — nu mai au timp să steie de vorbă cu poporul, nu mult îl turburá nécasurile și nenoroceirea lui. De are ceva bôlá îl trimite la doctorul, ceva sfadă îi arată calea cătră avocat; pentru fiesce care supérare și nécaz îl șcie trimite la un străin, uitându-și de învățatura Apostolului, care spune, cum „tuturor tóte m'am făcut“.

Învățătorii pe același drum.

În fie care an alt post, altă stațiune învățătoréscă, vara tótă nu fac alt ceva, de cât o adevérată vinătóre după posturile, unde salariul incurge mai regulat.

Cunoșcem în deajuns miseriile, cu cari au să lupte și preotul și învățătorul, șcim, cât de surd e adese țáranul la tóte vorbele, ce i-se spun, pricepem noi, că e greú din cale afară și oficiul preotului și a învățătorului, dar pricepem și aceea, că réul în parte mare vine de acolo, că în amîndoué taberele acestea au intrat indiviđi, cari nu luptă după ideale, ci pentru pâne, cari nu au altă nisuiță, de cât ajungerea unei stări materiale, cât mai înfloritóre. Cu ast fel de ómenii, cultura poporului nu va face nici un paș înainte.

Ce folos e, că copiii cercetéză școlă, dacă în scurt după trecerea anilor pre-

scriși, de abia își mai știu scrie numele pe câte un cambiú? Nu e mirare, că țáranii nostri așa nepricepuți cum sînt, nu se pot entusiasma la jertfă față de școlă, vedénd, că spor său nu e de loc, său e neînsemnat.

E de datorința acestor doi factori, să nisuiéscă a-și cresce o generație démnă de ostenéla lor, cu care să se mândréscă, care să prețuiéscă pe cei ce asudă pentru fericirea lui. Să mergem înainte, dacă nu voim să rămănem cei din urmă!

Cultura e libertate, și cel ce geme sub cel mai greú și rușinos jug al ignoranței, în veci nu va fi capabil de fapte mari. Tóte acțiunile lui sînt inconșcii și le face că cutare i-a spus, el nu-și póte da samă de rostul lor.

E vremea să lucrăm din răsputeri pentru regenerarea poporului românesc, să-i dăm carte, căci altcum în butul originéi noastre romane, cu care atáta paradăm, va trebui să privim cum se pierde poporul printre străini.

„Pregătirile naționalităților în fața alegerilor.“ — Eterna chestiune a naționalităților, cum îi zice „Közérdek“, nu trebuie să fie trecută cu vederea și bărbații politici, ca și opinia publică trebuie să o privéscă tot de una cu cea mai deosebită atențiune. Și chiar de aceea, fóia comitatului nostru să și ocupă de ea în nrul de la 8 crt. analizându-o la aparință cu mult aparat, în realitate debitând la frase sforăitóre, printre cari găsim unele adevéruri, ce ar fi pagubă, să fie trecute cu vederea.

Luptele naționalităților pornite în veacul nu de mult trecut contra statului magiar modern, și-au pus de țintă ast fel de pretenșiuni, cari dacă s'ar realiza, ar fi egal cu sinuciderea. Guvernele magiare ce s'au pîrîndat, nu au cunoscut în întregime ființa lor primejdiosă și a trebuit să vină guvernul lui Wekerle, a cărui ministru de interne Hieronimy, a pus apoi capet agitațiunilor romănesci, disolvând „pe basa legii“ comitetul național.

Urméză apoi șirul întreg al faptelor acelora, cari s'au petrecut numai în fantasia ziaristilor magiari șovinisti: agitațiile ligei împreună cu a panslavilor, sumedenia de „lei“ mestecați cu „ruble“, cari curgeau din tóte părțile, și la cari apoi de odată le-a pus capet iscusitul politician baronul Bánffy.

„Și după toate acestea — continuă „Köz.” — a urmat liniște. dar nu o liniște, care se însemne sanarea situațiunii, ceea ce de altcun e de tot imposibil. dar totuși ne-am ales cu atâta, că agitatorul cunoscut, nu-și mai jucă rolul așa de provocător ca mai înainte; înaintea străinătății a fost discreditat pentru acușele aduse contra noastră . . .” și așa mai de parte, până ce ajunge cu povestea acolo, că după căderea cabinetului Bánffy, Românii au avut de gând să se mize eră-și, inchipuindu-și „prostesc” (botorul) „că sub devisa conciliantă a lui Széll Kálmán pot să afe pôte, slăbiciune și concesiune.”

Dar „naționalitățile sub Széll Kálmán, cel cu mâna de catifea, cu nimic nu se pot simți mai libere în nisuițele lor secrete și trădătoare de patrie, ca sub pumnul de fier alui Bánffy, pentru că devisa lui Széll e „fortiter in re, suaviter in modo.”

Terminând aci cu citatele din „Köz” punem aceste șire înaintea ochilor acelora, cari mai cred, că s'au schimbat sistemul, fôta din Aiud a spus acest adevăr, pôte, făr să vrea.

Adunarea de la Șimleul-Silvaniei.

— Raport special al »Unirii». —

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român și-a ținut adunarea generală în Șimleul-Silvaniei la 1 și 2 Aug. — Problema acestei adunări, adusă la publicitate cu săptămâni înainte, nu mai puțin bunul nume al Românilor selăgiani cu inima lor deschisă și cu frumșeta regiunii, ne-au anticipat cele mai dulci speranțe, față de reușita acestei adunări.

Sosirea Ôșpeților.

Serbările împrenate cu adunarea generală pentru crearea unui fond de teatru român s'au început la 31 Iulie. — Orașelul Șimleu, deși străin în fond și formă, îmbracă haină de sêrbătoare. — Pe strade o mișcare viuă. — Frunțașii selăgeni în mare ținută în frunte cu pururea tinêrul vicar Barbolovici întâmpină comitetul, care a sosit din spre Orade. — Ôșpeții curg din toate părțile. — Comitetul de primire și de încuarterare e neobosit în îndeplinirea datorințelor

Sara de cunoștință.

Sint 8 ôre din sară. Românii sosiți la Șimleu, se adună grupuri în grădina „Hotelului național”, cu dorul fierbinte ca să-și stringă mâna, să se cunoșcă și să pecetluiescă legătura înfrățirii. — Pe fețele tuturor cetesc bucuria. — Prierini din colțuri opuse ale românismului să îmbrățișeză cu căldură. — La mese stă o cunună de ôșpeți dintre cei mai aleși în frunte cu Dl Iosif Vulcan, presidentul societății cu dômna și mulți alții de la Brașov, Blaș, Arad, Rodna etc.

Buna dispoziție o poteneză musica ecelență a lui Cristof din Bistrița. — În special a avut mare efect cântările țiganului Gheorghe. — Seria taastelor a deschis-o părintele Budișan de la Pria. — Aū urmat apoi presidentul Vulcan, vicarul Barbolovici, Dr. Vasile Lucaei, directorul Onițiu, Dr. Branisce, Badea George, Dr. Dăianu, Trif și Cosma. Animația e la culme. Ôșpeții s'au depărtat abia la ôrele 2 din nôpte.

Ziua primă, Joi în 1 August.

La biserică.

În piața Șimleului este frumoșă biserica română gr. catolică. Aici la 8 ôre dimineața s'a început slujba Dumnezească. La altarul sfint înalță rugăciuni pentru prosperarea Thaliei române venerabilul vicar Barbolovici asistat de 5 preoți din tract. Cântările le-aū eșecutat cu destulă precisiune corul impro-

visat a mai multor teologi din Gherla. Sint de față membrii comitetului și mulți dintre ôșpeți; popor mai puțin.

Sedința primă.

Locul merit pentru ședință este sala teatrului orașenesc.

La ôrele 10 publicul ia loc în sală. O comisie de 3 invită pe president la ședință. Publicul îl primesce cu ovațiuni. — La masa presidială ocupă loc: Iosif Vulcan president, Virgil Onițiu vice-president, Vasile Goldiș, secretarul societății, George Pap de Basesci, vicarul Barbolovici, Dr. V. Lucaei, Gavrilă Trif, Andrei Cosma și I. P. Lazar. Sint de față o mulțime de ôșpeți, damele ca în tot de una prevaléză.

Dl Iosif Vulcan își cetesc discursul presidial. — Publicul îl ascultă cu interes. — Insistă asupra misiunii teatrului român de a forma caractere. Discursul presidentului este fôrte instructiv și potrivit la multe din situațiunile nôstre. — Publicul l'a rêsplătit cu călduröse aplause.

Dl vicar Barbolovici salută comitetul și adunarea cu focul inimei, ce-l caracterizează și rögă pe toți cei de față să se înroleze sub steagul Thaliei române. — Presidiul luând act de acest prea frumos salut, mulțumesc în numele comitetului. — Gavrilă Trif salută adunarea în numele despărțemintului al 16-lea selagian al Asociațiunii; ér Augustin Vicaș, preot în Hidig și secretar al Reuniunii femeilor române din Selagi și Chior, binevențeză adunarea în numele acelei reuniuni. — Presidiul în termeni potriviți mulțumesc ambilor vorbitori.

Să trece la ordinea zilei. Să aleg 2 notari: Dl Vasile Goldiș și părintele Antoniu Baliban.

Dl Goldiș, în calitate de secretar cetesc raportul general al comitetului, care este ascultat cu multă atențiune.

În absența cassarului, Dl Onițiu presintă raportul cassarului.

Dl Goldiș cetesc propunerea comitetului referitoare la înființarea teatrului român,

Feuilleton.

Catholicismul în America.

— Spicuirii. —

Preoțimea.

În mijlocul alergării după dolari două clase de ômeni se mai bucură de încredere necondiționată: preoțimea și corpul judecătoreșc. La acestia e de a se căuta sciința, capacitatea și caracterul.

Împrejurarea, că corpul judecătoreșc ajunge în funcțiuni prin alegere, ne dă garanța mânilor curate. Dacă se mângesece mâna căruil-va, acela la alegerile proxime cade jertfă ostracismului poporului. Viconte de Meaux zice, că nu este corp judecătoreșc în lume mai independent, mai luminat și mai cinstit, ca tribunalul suprem din Statele unite.

În cât privesce preoțimea în America trebue să distingem între călugări și între preoțimea seculară. Primii de regulă stau mai pe sus în totă privința, de cât ultima. Călugării ne activi nu s'ar puté sustinê în America. Unde fie care mișcă și se zolesce, unde fie care se îmbulzesc înainte, acolo e cu neputință să steie locului călugării. Pentru aceea ei înfloreșc, cuceresc din an în an

tot mai mult, deși lipsiți de ori ce fundatiune sau patronaj.

Pe viața din afară a preoțimei pun cel mai mare pond episcopii. Preotul în adevăr, trebue să fie în viața sa privată oglinda credincioșilor.

Cele mai multe sinode diecesane și provinciale prescriu preoților, ca pe lângă rugăciune și alte obligăminte religioșe, să se ocupe și cu literatura. Ei luera și pe terenul literar. Literatura e cu deosebire apologetică și deja are un renume ôre care. Clerul secular desvôltă frumoșă activitate pe terenul literaturii didactice în urma sporirii școlilor catolice. Oemulațiune viuă domnesc între preoți pe terenul oratoriei sacre, pentru că de aci atîrnă urcarea plății, ori eventual destituirea preotului. Plângându-se episcopii despre acest lucru, îndemnă preoțimea să sbiciească vițiile din urmă, chiar și dacă ar amenința curatoriul cu subtragerea plății.

Persônele din cler se întrunesc tot la 3 luni în conferințe în orașele mai de frunte ale diecesei. Neglijenților le detrage episcopul potestatea de a mărturisi. ¹⁾

Preotul catolic ajunge de regulă în parochia deplin aranjată. Nici credincioșii nu cer preot de la episcop înainte de a fi aranjată casa. Mobile, recușite de culină, aranjamentul pivniței, cu un cuvînt tot, preotul

¹⁾ Circular of the Archbishop of Cincinnati 2 Sept. 1865.

își aduce cu sine numai cărțile și hainele. Pe lângă aceea i-se mai pun la dispoziție 1—2 odăi pe sama ôșpeților, ca acestia să nu fie siliți nici când a scobori la cărcime sau în alte locuri necuviinșose.

Ori care preot catolic american trebue să petrecă mai întâiu 5 ani ca capelan, apoi să fasă un examen înaintea episcopului și alor doi preoți din cura animarum, și numai după aceea devine administrator sau chiar paroch.

Preoțimea seculară se compunea la început aprôpe numai din străini imigrați. Indigeni și numai cu 20 ani înainte abia erau 4%. Așa se pricepe mai bine greutatea chemării unui preot, sosit într'o lume cu tetul străină, a căreia nici limba n'o scia vorbi de cele mai multe ori!

În timpul mai dincôce aū început a se cresce preoți anume pregătiți, parte prin Europa, parte prin America. În Europa cercetéză seminarile din Irlandia, apoi apoi cele din Roma și Löwen.

Instructia clerului tinêr e pusă în mâna Sulpicianilor, pe cari era aprôpe să-i recheme în Francia după liniștirea revoluțiunii franceze. Causa fiind adusă și la Piū al VII-lea, acesta a resolvat-o cu spirit zicend: „Nu trebue desbrăcat s. Pavel, ca să îmbrăcăm pe s. Petru.” Și așa s'a și întâmplat. Aū îmbrăcat și pe s. Petru, făr să desbrace pe s. Pavel — de Sulpicianii sêi.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF” este unicul purgativ-natural și plăcut la gust.

Urmăză alegerea comisiunilor: Pentru cenzurarea raportului general să aleg Dni: Teodor Pop protopop, Ioan Gheție (Năsăud), Dr. Dăianu, G. Precup (Blas) și Dr. Andrei Pop, avocat în Huedin; pentru cenzurarea raportului domnii: Ioan P. Lazar, Demetriu Suciū, Dr. Coriolan Pop, Dr. George Pop și V. Osvada; pentru adunarea de membrii să aleg dñii: Gavril Trif, Vasile Oros, Eugeniū Boroș, Augustiu Vicaș, Simion Barbolovici. Pentru propunerea comitetului: George Pop de Băsescl, Vasilie Pop, Dr. Vasile Lucaci și Dr. Valer Branisce.

La ordinea zilei este citirea de discursuri corăspundătoare. Presidiul enunță, că s'au insinuat doi disertanti di Nicolae Sulica, profesor la Brașov și părintele Ioan Budișan.

Să dă cuvintul dlui Sulica. Dsa ne presintă „Un capitol din activitatea diaconului Coresi”. — Disertația dlui Sulica lucrata cu multă pricepere și într'o românească bună e ascultată cu viū interes. — Presidiul mulțumind Domnului disertante pentru frumoasa lucrare, și anunțând publicarea aceleia în anuarul societății, închide ședința. Proxima ședință să anunță pe 2 August la orele 10.

Banchetul.

La 2 ore d. a. s'a servit banchetul în sala din apropierea teatrului. — Au luat parte peste 120 persoane în frunte cu comitetul și flăoarea inteligenței selagiane. — Bucatele au fost bune, dispoziția oșpeților animată. — În mijlocul veseliei generale să ridică o serie de toaste, între cari remarcăm toastele oficiose ale presidentului Iosif Vulcan, George Pop de Băsescl, vicarul Barbolovici și Andrei Cosma. — În decursul banchetului a cântat muzica escelentă a lui Cristof. — Banchetul s'a sfârșit abia la orele 5 d. a.

Concert și teatru.

Un punct stabil în programul serbărilor împreunate cu ocaziunea adunărilor societății pentru crearea unui fond de teatru

La creșterea clerului se pune pond deosebit pe oratoria sacră și pe apologetică. Acesta se esplică prin multele atacuri, ce se ridică zi de zi din parte contrară asupra bisericii catolice americane în specie.

În casuri de acestea sar pe arenă nu numai preoții, ci de multe ori chiar și episcopii catolici. Cheverus, Spalding, Hughes și cardinalul Gibbons, chiar când erau episcopi, au prins peana sărind în apărarea biseicei și a credinței atăcate. Cine nu scie, că cu totul alt fel sună vorba unui episcop, ca a unui simplu preot secular?

Din căsuțele, cari țineau locul seminariilor pe la începutul veacului trecut (XIX), azi s'au făcut splendide palate, ca și cel din New-York.

Și toate din colecte, ér nu din fonduri bogate!

Majoritatea clerului catolic american o constituie Irlandezii, cari sub conducerea Sulpicianilor pe lângă răbdarea celtică își mai însușesc și spiritul și agerimea franceză.

Preotul tiner pășese în cura animarum. Îl așteptă un popor fără cap, fără disciplină, lipsit de biserică și de școlă — de cele mai multe ori. — Și toate are să le facă din colecte și cu răbdare. Frumos de tot să exprimă despre ei vestitul avocat catolic din New-York De Meaux: „Preotul, care fără să aibă un crucer, nu ar cuteza a zidi o biserică de 100,000 corone, ar crede despre sine, că n'are chemare.” Pe când preoțimea de rind nu pôte rivaliza încă cu cea din Apusul Europei, pe atunci clerul înalt american susține proba în fața ori cărui cler înalt de la noi din Europa.

Trad. de

A. M. P.

român este concertul și teatru. Frații selagian și în punctul acesta s'au dovedit vrednici de reputația, ce li-se dă.

Concertul și teatrul s'au ținut în sala teatrului orașenesc.

Deja înainte de 8 ore sara, era îndesită sala de lumea românească din Selagi și depărtări. — Frumoasa cunună de dame cu toaletele lor multicolore oferiau privitorului un aspect feeric.

În mijlocul asteptării generale se ridică bina. Concertanții s'au achitat spre mulțumirea tuturor de rolurile, ce și-au luat. În deosebi au ridicat reușita concertului debutul Dșorelor Adela Trif și Virginia Gall.

Comedia „Idil la țară”, localisată de Dòmna Maria Banilescu, a amusat mult publicul. Tote rolurile au fost bine interpretate. Mi-a plăcut mult Smaranda Dșorel Rea Silvia Langa. — Aplausele publicului au fost îndreptățite. — Singura notă discordantă a fost năduful de nesuferit, care în lipsa de ventilație pe multi i-a silit să părăsescă sala înainte de vreme.

(Va urma.)

Revistă bisericească.

Franța. Ministeriul cultelor a terminat consultările cu privire la prescripțiile spre regulamentul congregațiilor religioase. Resultatul consultărilor acestora se va publica peste câte-va zile. Prescripțiile acestea se compun din 34 articli și se cuprind cu situația creată pe sama congregațiilor prin legea cea nouă despre reuniuni, dară mai ales cu aceea, că în ce chip să se împărtășescă din activele congregațiilor membrii ipsiși ai acestora.

Rusia. „Germania” din Berlin în ediția sa a doua din 6 August i-se scrie din Varșovia, că se observă o apropiere foarte învederată între Poloni și între Ruși cu scopul vedit de a uni ceste două popóre slave, cele mai mari între popórele slave, împotriva primejdiei, de care e amenințat slavismul din partea germanismului. Simptomele apropiării acesteia se observă și pe terenul bisericesc. Așa se spune între altele, că acum în toate institutele de învățămint din Polonia rusescă se dă tinerilor poloni instrucția religioasă éră-și în limba lor maternă, și că în Litvania, unde guvernul sub pretextul deteriorării periculoase pentru viețile ómenilor închisese multe bisericii catolice, fără ca să fie permis a se clădi altele în locul lor, acum acela-și guvern o permite această.

Statele unite. De câte-va luni spiritele catolicilor din Statele unite ale Americii nordice sînt agitate de idea de a forma un partid catolic parlamentar cu scopul de a apăra interesele bisericii catolice.

Revistă politică.

Din Patrie. Clușul e în plină turburare. În una din sările săptămână trecute doi polițiști beți s'au prins la certă cu un sergent de honveđi, pe care l'au omorit. De asemenea au bătut crud pe un industriaș ce-i venise în ajutor.

Fapta această a revoltat publicul clușan. Duminică s'au ținut două meetinguri de protestare contra poliției. Cătră sară se luară după doi polițiști, cari răniră un om; sdrobiră ferestrele casei orașului și de la locuința privată a căpitanului de poliție Deak. Mai târziu apoi se duseră la arestul poliției, unde au spart ușile închisórei, au eliberat pe cei deținuți și au nimicit toate hărțile aflate; de aci au pornit spre casa lui Deak, pe care asemenea au devastat-o. Polițiștii au denegat cu toții serviciul, s'au cerut de urgență ajutorul miliției, care a ocupat toate stradele și s'a declarat starea de asediū.

România. Escadra rusescă din apele Mării negre a intrat Duminică în portul Constanța, unde s'au făcut primiriile oficiose și vizitele îndatinate. Sara a fost bal în onórea oficerilor escadrei, ér dimineata o delegațiune a plecat cu un tren special la Sinaia, spre a face vizită regelui. Oficerii au fost reținuți la dejun, cu care ocazie regele Carol ridicând păharul, spune că se bucură de visita escadrei, care îi reamintescă frățietatea de arme de pe câmpiile Bulgariei. Închină în sănătatea părechei împărătesci. A răspuns admiralul Hildebrand.

Corespondințe.

Sinódele protopopescl.

— Tractul C.-Mănăștur, diecesa Gherla. —

Coas 24 Iulie 1901.

Tractul protopopescl al C.-Mănășturului, conform decisului din anul trecut, și-a ținut conferința preoțescă în parochia Rușor, la 14 Iulie n. 1901; fiind de față toți preoții tractuali în frunte cu conducătorul oficiului protopopescl. M. O. D. Ioan Pop, parochul Cernescilor.

Serviciului divin i-a premers mărturisirea tuturor preoților la confesarul tractual. — S. Liturgie s'a celebrat cu solemnitatea cuvenită. — Cuvintarea bisericească s'a ținut prin Alesandru Șimon din textul evangheliei de zi, tractând despre atotșciința și atotprezența lui Dumnezeu. La s. Liturgie a asistat mult popor și inteligenți din loc și comunele învecinate.

După îndeplinirea serviciului divin s'a ținut însași conferința. — E de însemnat, că membrii acestei conferințe nu s'au îndestulit numai cu constatarea simplă a situațiunei deprimătoare, în care se află cea mai mare parte a preoților din diecesa Gherlei, ci au decis începerea unei acțiuni pentru susprimarea acestei situațiuni jalnice. — Că ce rezultat o să aibă aceea acțiune, va decide viitorul mai recent.

Dintre propunerile primite și ridicate la valóre de conclud, amintesc următoarele:

a) Conferința tractuală, pe cum în anii trecuți, ast fel și acum, avënd în vedere necesitatea ardentă, își exprimă și repetescă datorința sa pentru ținerea sinodului diecesan.

b) Pentru o púreedere uniformă întru stîrpirea concubinatuului se decide a observa în toate și strict cercularul înaltului cor episcopesc edat în cauza această. Asemenea se

decide, ca preotul miresei să nu cunune fără litere dimisoriale pe mirele venit din altă parohie, de ore ce adeverința matriculantului civil este document insuficient spre a pute dovedi nesubversarea cutărui impediment bisericesc.

c) Alesandru Șimon espune, că densus, observând cercularul corului episcopesc, pe concubinarii din parohia S.-Copalnic, nu i-a mărturisit, dar i-a mărturisit și cuminecat preotul gr. or. Ștefan Pop, din aceea parohie.

Conferința cu indignare tea spre sciință acest act scandalisător și demoralisător a numitului preot gr. ort., și decide, ca preotul Alesandru Șimon să arete cauza detaliată Prea Veneratului Ordinariat diecesan, care să se indure a intreveni la consistorul mitropolitan gr. or. din Sibiu, ca numitul paroch gr. or. din S.-Copalnic să fie pedepsit și indrumat la observarea legilor morale și pastorale.

d) Având în vedere, că asignarea și distribuirea ajutorului de stat ca întregire de salariu preoțesc și în anul acesta s'a făcut într'un modn injust și nereal; considerând, că parochiile din Chioar sînt foarte modest dotate și amestecate cu locuitori gr. or., a căror preoți deja de 2 ani se bucură de ajutorul statului, și considerând, că poziția și misiunea preoților catolici în urma acestor demersuri este subminată și periclitată, se decide a se trimite tractelor învecinate câte un apel, în care să se rōge respectivele tracte, ca să esmită câte 2—3 delegați la o conferință ținândă în parohia C.-Mănăstur spre a eda un memorandum comun, ce ar fi să se subșternă la forurile mai înalte, pentru întregirea justă și deplină a salariilor preoțesci până la rezolvarea definitivă a Congruet. — după cum adecă dispune și §. 1. a Articolului de lege XIV. din 1898.

Cu îndeplinirea acestei decisiuni se concrede presiul conferinței.

e) Considerând, că astăzi și cel din urmă diregător la bătrânețe și în cas de deficiență este asigurat prin fond de pensiune, din care cinstit pōte subsista, numai preotul și orfanii preoților din diecesa Gherlei sînt espuși sortii vitrege și nesigure, ca după un serviciu îndelungat, ori în cas de neputință fizică, să se sustină din o pensiune anuală, ridiculă de 2—300 corone, apoi nefericita preotēsă văduvă și orfanii de preoți să trăiască din un ajutor anual de 60—80 corone; și având în vedere, că este cunoscut, cumcă unii preoți din acesta diecesă, au primit și primesc sume mari pentru intențiuni: Acesta conferință umilit se rōgă de Prea Vener. Consistor diecesan, să se indure a pune sfirșit acestui abus, luând însuși Prea Vener. Consistor manipularea intențiunilor ast fel, ca distribuindu-le în număr proporționat preoților mai miseri, tot odată se impună fie cărui preot din diecesă servirea unui anumit număr de intențiuni, stipendiul, cărora apoi să se subtragă pentru crearea și respective augmentarea fondului de pensuni; la ce, în interesul său, fie care preot cu mulțumită s'ar obliga, ér s. liturgiil conșciențios le-ar persolva.

Acestea sînt principalele hotăriri ale conferinței pe cari mă grăbesc a le face cunoscute și fraților preoți de aiea, pentru ca să alégă, ce vor afla bun de urmat.

Ioan Anca
notariul conferinței.

Scrisōre din Bucuresci

— de la corespondentul nostru. —

— 1 August n. 1901.

Pe cānd pentru muncitorul agricol, sezonul de muncă, este mai mult pe timpul cāldurilor de vară, pe atunci pentru orășeni și mai ales pentru locuitorii unei capitale, așa numitul „sezon mort“ se începe de odată cu ivirea cāldurilor!

Cărturarii, și cu deosebire profesorii, cari au și privilegiul de a avea ex officio, cum s'ar zice, dōnē luni și unii și mai mult de vacanță, părăsesc capitala dimpreună cu bogătașii din alte branșe și se duc, parte în străinătate, cei mai chiaburi, ér cei mai subțiri la pungă se mulțumesc a se infunda prin umbrele Carpaților, pe la băile noastre sau pe la mănăstiri. Și avem aci în țară, slavă Domnului, și mănăstiri multe cu pozițiuni frumoșe; și băi erășii multe și încă bune, ba unele superioare celor din străinătate, așa, că ar fi timpul, ca aristocrațimea noastră bogată să se desvețe de a mai alerga peste graniță la băi și mai prōste și cu spese îndoite și întreite.

Este adevērat, că mulți, nu tot de una trec granița pentru băi străine cu convingerea, că sînt mai bune, ci pentru că sînt stăpâniți de fanfaronada de a se lānda, că „au fost în străinătate“, ca și aceia, cari pe lângă titlul lor universitar de „Doctor“ în cutare sciință, mai adaug „de Paris“ „de Berlin“ „de la Filadelfia“ . . . voinđ a indica prin acesta, că ar fi superiori altora, cari n'au învățat la Paris, Berlin etc., pe cānd să scie, că mulți din cei mai învățați omeni ai noștri, cari și-au făcut un nume nemuritor, pōte nici n'au văđut Parisul.

Dar să nu deviez prea mult de la subiect!

Am zis, că cu începutul cāldurilor și finitul anului școlar, capitala noastră intră în sezonul mort, și ca tot de una, pe lângă aceea, că conferințele de la Atheneu, de la „Tinerimea română“ și alte asociațiuni culturale, au încetat, și probabil, că și unele Reviste și ziare de ocazie vor înceta ca de obicei, sau își vor suspenda aparițiunea peste vară, cu tōte acestea, ca în ori care capitală sînt și în acest sezon de liniște și la noi lucruri, cari prin însemnătatea lor politică ori dramatică și sensatională, emoționează publicul; . . . și chiar s'a succedat o mulțime de asemenea fapte, pe cari mi-am propus a le comunica cetitorilor „Unirii“.

Vē scrisesem în altă corespondință despre crima, ce au comis doi studenți tineri, Alex. Candiano-Popescu și Vlădoian, asasinând cel dintăiū ca principal autor, o damă — pe cānd acesta îi cānta un vals din pian — pentru a găsi la dēnsa căți-va franci, cu cari să-și plătescă o datorie ce avea cātră un chelner.

V'am scris, că acesta este fiul generalului Candiano-Popescu, și că pōte din acesta cauză, judecătorii lui o să fie influințați și declarându-l de nebun să-l achite, sau cel mult să-l deie o pedepsă ușoră de vre-o 2—3 ani închisōre.

Până astăzi încă nu a fost judecat, dar fapta acestui tiner a atins și chinuit într'atāta inima părintelui său, în cāt acesta de durere a murit. — Se zice altcum, că

generalul Candiano era suferind, dar putē să trăiescă încă mult. Fapta fiului său inse, a contribuit cu tōtă puterea, ca generalul iubit de țară și de ostașii săi, cu cari au făcut bravuri la Plevna, să trecă dintre cei vii.

A scăpat de obuzele tunurilor turcesci de la Grivița, unde se ducea cu credința, că este dulce a muri pentru patrie, s'a întors cu triumf și acumna, cānd își ducea bătrânețele iubit și respectat de toți și satisfăcut, că a contribuit la independența țării sale, îi trimite desechilibratul său fiū, prin fapta lui criminală, săgēta morții drept în inimă. — Tatăl deci e judecat și condamnat la mōrte de fiul său, pe care l'a crescut în demerdări și împlinindu-i tōte gusturile, ér acesta încă nu e condamnat de judecătorii săi, pentru că a asasinat o femeie așa mai mult pentru un gust de ștregar prost. Se mai fac încă formalități și apeluri, cu credința, că se va putē achita, sau cel puțin a i-se cāștiga îndulgița judecătorilor.

La timp vē voiū comunica.

*

Nici nu s'a terminat cu fapta tinerului Candiano-Popescu, și capitala noastră a fost mișcată de altă faptă criminală:

Doi funcționari, unul la Primărie și altul la Ministeriul de culte, și acesta încă însurat și cu copil, prin mijlocirea unei femei stricate, seduc o domnișōră, fata minoră a Dōmnei Popazu, o văduvă onorabilă, a cărei bărbat a fost magistrat, avocat și ziarist. Acesta desmetecit, mai tārziū acasă și muștrată de mamă-sa, ca și de viitorul ei mire, își dă sama de gravitatea faptei sale, își pune revolverul la inimă și trage. . . .

Pōte că fapta acestor cavaleri ar fi rămas nebăgată în samă, căci multe fapte de asemenea natură se comit în lume și mai ales în o capitală, dar sfirșitul tragic și pozițiunea mai alēsă, din care făcea parte tineră copilă în societate, ca și pozițiunea acestor doi cavaleri, fiind funcționari publici, au alarmat capitala.

Dar cu cāt publicul era alarmat și da asalt, ca să urmărescă cu ochii tōte măsurile ce se vor lua de parchet în contra vinovaților, și cu cāt parchetul făcea lungi cercetări și interogatorii înculpaților, tot așa de ușor s'a domolit impaciența tuturor. După legile țării, fapta acesta deși imorală, nu este penală, neputēndu-se considera nici ca crimă, nici ca delict, în consecință s'a și dat ordonanță de neurmărire și punerea în libertate a făptuitorilor.

Lumea inse se întrēbă: cum vom aștepta îndreptarea moravurilor noastre, dacă pentru asemenea fapte statul nu are legi suficiente și precise, cari aplicāndu-se cu rigōre, să servescă de exemplu celorlalți cetățeni, pe cari i-a alarmat și indignat acesta faptă miserabilă.

Manifestația de indignare, ce publicul a arētat cu ocaziunea înmormintării dșōrei Popazu, la care au luat parte mul de omeni, dovedesce nemulțumirea generală că autorii acestei drame sînt lăsați liberi.

*

În ordinea faptelor, cari au emoționat capitala și țara, se pōte considera și visita ce ne-a făcut marele Duce Alesandru Mihailovici al Rusiei, la Constanța, unde a fost

întâmpinat de principele nostru moștenitor și de primul Ministru Sturdza și alte căpetenii, și unde pe bordul vaselor ruse și române s'au făcut vizite reciproce și s'au dat dejunuri și prânzuri cu obicinutele toaste.

Ziarele de aici dau o mare importanță acestei vizite făcute României de un demitar așa de mare al marelui imperiu vecin, vizită, firește făcută din ordinul țarului.

Ne așteptăm, ca marele Duce să vină și în București ori la Sinaia, să facă Regelui personal o vizită, dar fiind că nu a fost nici la Sofia, nici la Plevna, unde era așteptat și invitat de Bulgari, conveniențele politice dictate de la Petersburg, trebuiau să mărginească această vizită numai în porturile ambelor țări. Mai așteptăm înse încă o vizită rusescă, e vorba, ca peste câte-va zile escadra rusescă a Mării negre să vină la Constanța.

*

V'am scris de criza financiară, ce domnesce la noi și de efectele ei dezastrușe, și carea în primul rînd a lovit rău pe funcționarii, cărora li-s'au redus lefiile într'un mod foarte simțitor.

Timpul ploios, care a ținut vre-o 40 de zile, adecă atîta, cât spun nemții, că plouă când se întîmplă, ca să fie plouie în ziua de Medardus, ne-a spăriat rău, credînd, că dezastrul cu seceta se va perpetua prin ploaie. S'a îndurat înse ceriul și ne-a dat acumă vreme frumoasă așa, că o să avem multe cereale și cu deosebire porumbul se va face în mare abundență, așa, că țara pare că a luat o față mai veselă.

*

Ceea ce iuse ne ține acumă mințile încordate, mai mult este Dîmna Ciomă, carea trage cu căsa la Constantinopol, și cum noi zilnic sîntem în contact priu porturile noastre Sulina și Constanța cu Constantinopolul prin serviciul maritim, a intrat frica rău în noi. Dîmne feresce, să nu ne viziteze, că atunci fug toți cei cu dare de mîna din capitală, rămînd noi cei calici să ne judecăm cu ea, dacă nu va fi de cele obrasnice, ca să nu ne respecteze nici un cuvînt de opunere! . . . Altcum adînceput și aici nisee călduri ametitore.

I. P. Delarupe.

AVIS ȘCOLASTIC.

Internatul „Pavelian“ de băieți din Beiuș.

Părinții, cari ar dori, ca pruncii lor în anul școl. 1901/1902 să fie așezați în internatul Pavelian gr. cat. de băieți de lângă gimnasiul sup. gr. cat. din Beiuș sînt avisați, ca pînă la 20 August a. c. să-și trimită suplicele la rectoratul aceluia internat.

Condițiunile primirii sînt următoarele:

1. Pentru un tîner vor fi de a se plăti pe un an 153 fl. Din suma această să vine 120 fl. pentru întreținere și 33 fl. pentru uniformă. Plătirea are să se întîmple cu totă punctualitate în două rate anticipative.
2. Pentru remunerarea corepetitorilor aș de a solvi 5 fl. la an.
3. Fiesce care tîner la începutul anului are să aducă cu sine:

a) 6 saș cel puțin 4 pîrechii de schimburi de pînză saș giolgiu,

b) 6 năfrâmi de busunar și 2 la grumazi,

c) 2 pîrechii de călțuni și 4 pîrechii de ciorapi saș obiiele.

4. Vesminte de pat:

a) 1 saltea (sac de paie), b) 4 ciarciaruri (lințioluri, lepedele) albe, c) 2 perini și 4 fețe de perină și un țol saș plapomă, d) 2 fețe de acoperit patul, e) 4 ștergare și 4 servete.

5. Are să se provadă fiesce care elev mai deprte cu 2 pleptini, 3 perii pentru călțuni și 1 pentru vestminte.

Tote schimburile și vesmintele aș să fie însemnate cu grije de acasă cu numele elevului respectiv, fiind numele cusut ori scris cu cerneală ce nu se șterge prin spălare, căci altmintrea superioritatea institutului nu pôte lua nici o răspundere, la cas când s'ar pierde.

Părinții saș tutorii sînt rugați, ca în decursul anului să nu trimită tinerilor bani, nici articlă de mîncare, cari adese ori sînt spre dauna educațiunei și progresului în studii, și pot duce la escese și transgresiuni. Mîncările, ce părinții cu tote acestea le-ar trimite fiilor săi, se vor împărți între toți școlarii respectivilor elevi.

Tinerilor din Internat li se va da următoarea provisiune:

1. a) Locuința comodă și sănătoasă, provădută cu tote cele de lipsă; b) încălțit, spălat și lumiat în timpul recerut; c) vipt întreg, regulat și în special: de dejun lapte, de prînz 3 specii, Duminica și în sîrbători 4 și de cină 2 specii.

2. Medic și medicină pentru morboși și scaldă de 2 ori la lună

Ce privesce uniforma, pentru taxa de 30 fl. amintită mai sus, fiesce care elev va căpeta 2 rînduri de vesminte de postav, unul de iernă și altul de vară și un cabat de iernă (mencikoff) pe 2 ani.

Părinții sînt avisați, că pentru eventualele stricăciuni făcute de fiu lor în mobile ori alte obiecte de ale institutului dare lor spre folos, sînt răspundători și vor avé să le rebonifice.

Elevii se vor presenta în 2 saș 3 Sept. st. n. înaintea superiorității Institutului însoțiți de părinții saș îngrijitorii lor, unde acestia vor plăti taxele de lipsă, fără de a căror solvire elevii nu-și vor puté ocupa locul în Internat.

Rectoratul

Internatului „Pavelian“ gr. cat. de băieți.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Miron Moise din Sângeorgiu-rom (Oláh-Szt.-György) a cumpărat pe sama s. Bisericii de acolo o Evanghelie legată în cațifea bordo, cu iconițe de email foarte frumoșe, în preț de 76 cor. Dumnezeu să-I răsplătescă!

Din diecesa de Gherla. Afiam cu multă bucurie, că în locul repausatului Ales. Silași, a fost numit paroch și protopop în Bistrița bravul paroch din Rodna-veche, pâr. Gerasim Domide, cunoscut tuturor ca un bărbat simpatie, român verde și preot distins. — Sin-cerile noastre felicitări!

Instalare. Duminică la 28 Iuliu n. a. c. s'a făcut instalarea noului protopop al Aiudului Preaon. Ioan Maior. La 8 ore a. m. s'a celebrat s. liturgie de cătră M. On. Teodor Fodor fostul adm. protopopesc, asistat de noul protopop și de alți 3 preoți. La sfîrșitul s. liturgii după o potrivită cuvîntare a M. On. Teodor Fodor s'au cetit decretule de denumire, și noul protopop din ușa altarului a ținut o foarte frumoșă cuvîntare credincioșilor, cari se adunaseră în număr respectabil. De față aș fost vre-o 10 preoți tractuali și mai mulți credincioși din tract.

Adunarea cercuală a desp. Blaș al Asociațiunii s'a ținut Duminica trecută în Blaș, în localitățile Casinei române. A fost slab cercetată. Dintre membrii esteri n'au fost de cât trei preoți. În cuvîntul de deschidere dir. Ioan German amintesce, că chiar acum sînt 40 ani, de când s'a înființat Asociațiunea. Pomenesce de scopurile frumoșe ale acestei instituțiunii culturale și de grija desclinită, care ar trebui s'o pună în instruarea masselor poporului. Se presintă raportul anual în care se leu în revistă tote actele mai momentose, îndeplinite de acest comitet în res-timpul de 7 ani, de când a fost ales (11 bibliotecă poporale, agenturi, expoziții de lucruri de mîna țărănesci, prelegeri poporale economice, trei broșuri poporale ș. a.) De asemenea se presintă închierea socotelilor pe an. tr. și proiectul de buget pe anul viitor. Tote se predau pentru reviziune la două comisiuni, cari le află în ordine și propune aprobarea lor. Dl prof. Aron Deac cetesce disertația sa „O pagină din istoricul școlilor din Blaș.“ tractând despre dreptul de suprema inspectie peste gimnas. S'au înscris 4 membrii noi: dlul prof. Dr. Ambrosiu Chefan și Emil Sabo, directorul finanț. din Nyiregyháza George Pop și Iacob Popa, cano. mitrop. S'au încassat 120 cor. taxe de la membri vechi și apoi s'a făcut alegerea comitetului, esprimîndu-se dorința să rămîna cel vechiu. Propunerea s'a primit, reelegîndu-se tot vechiul comitet cu excepțiunea secretarului A. C. Domșa și a casarului Brut Hodosiu, cari s'au retras. Noul comitet e compus ast fel: Director Ioan German, membrii în comitet: Dr. Victor Szmigelski, Alesiu Viciu, Dr. Iuliu Maniu și Iosif Lita, secretar Dr. Ioan Rațiu, casar Ioan Fodor și controlor Dr. Isidor Marcu. Ca delegați la adunarea din Sibiu aș fost aleși Dr. Augustin Bunea și A. C. Domșa. Adunarea generală proxima a fost invitată să se țină la Tîr. Sara tinerimea română din Blaș a aranjat o frumoșă producțiune. Sala a fost plină. S'au declamat cu succes poeziile: „Noi vrem pămînt“, și „Dumancele“, de G. Coșbuc și s'au jucat piesa „Treți doctori“. S'au distins dl Aurel Maniu prin jocul său natural și bine studiat. Bine aș jucat și dășorele Ana Iclodian, Susana Onișor și Emilia Dragoș, apoi dlul Aug. Gruța, Cornel Gruța și George Both. ér dl Ioan C. Șillér a predat bine pe servitorul sdrobit de capriciile dlui său. După producție a urmat petrecere cu dans, care a durat cu multă animație pînă în zori.

Pensionare. „Közérdek“ fôia comitatului nostru scrie în numărul din urmă, că vicecomitele Csató János, după un îndelungat serviciu de 27 ani, ca vicecomite al comitatului Alba-inf. se retrage. Cu priieșul acestei retrageri — adaugem noi. — s'a și pornit lupta pentru candidarea persoanei, care va avé să ocupe această însemnată funcțiune. Sînt două partide, una, care candidéză pe protopretorul Szász József din Aiud, ér alta pe protonotarul Gáspár János. Amîndoué par în o formă de țar și hotărîte a lupta din răspuțeri pentru candidatul lor.

Necrolog. Victoria, împărătesa văduvă a Germaniei, soția împăratului Frideric, a repausat după lungi suferințe la 5 crt. în Cronberg. Repausata e mama împăratului Wilhelm II. și de abia ajunsese vrîsta de 60 ani.

Din Timișóra se anunță mórtea Episcopului sêrbesc Nicanor Popovici, mort Duminică dim. în vrîsta de 71 ani. În mormintarea s'a făcut Marți.

† Amalia Șandor n. Șolnai, v.-protopopésă gr. cat. din Odorheiu-șec., după un morb îndelungat, împărtașită cu s. Sacramente ale muribunșilor, a repausat în 22 Iulie a. c. în etate de 55 ani și 34. al fericitei sale căsătorii.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Samuil Vulcan

și frații neuniți.

— Hârtii vechi. —

Stimate Domnule Redactor!

În epistola precedentă, care a-ți binevoit a o publica în unica noastră foie bisericească „Unirea”, ce o avem în întreaga noastră Archiecesă gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, am amintit, că Episcopul de b. m. Samuil Vulcan, înainte de ce s'ar fi rezolvat de a scrie ceva Cancelarului aulic din Viena, în chestia promovării culturii la poporul neunit din Transilvania, s'a adresat către mai mulți bărbați învățați și interesați de cultura poporului român în general și în special de a celui neunit din monarchia austriacă.

Aceștia și-au desfășurat părerile sale, cum a făcut și de eternă memorie vrednicul Petru P. Maior în epistola publicată în prețuita foie „Unirea” nr. 28, care nu numai pentru aceea o am trimis spre publicare, ca să fie publicată, ca o relicvie scumpă lăsată de el, ci mai virtos pentru aceea, ca prin ea să se deștepte și mai tare simțul de *gratitudine și venerațiune* în tot sufletul românesc față de *persoana Lui*, ca și față de cel mai zelos propagator al *literaturii române*, și cel mai bine meritat pe terenul școlar la Români. Și știut este, că de la școlă se începe cultura ori cărei națiuni, căci cine a ostenit mai mult pe terenul școlar, acela a lucrat și mai mult la înaintarea culturii neamului său. În școlă, — pe cum eu drept cuvânt scrise Episcopul Vulcan în raportul său la punctul 4. ce l'a înaintat la Cancelarul aulic. — se câștigă fundamentul culturii; modul înființării acelor școle ni-a descris-o și Petru Maior în epistola sa menționată. Dar se lăsăm acum aceste, și se vedem, că de ce părere a fost Episcopul S. Vulcan în chestiunea promovării culturii la poporul român neunit? Fie ertatul Episcop în raportul său înaintat Maestății Sale prin înaltul interpret, comitele Erdödy, totă chestiunea o împarte în două părți; în cele 4. puncte prime desfășura mijlocele, cari ar pute ajuta înaintarea culturii la poporul român, ér în al 5. punct arată cauzele, cari împiedeca progresul culturii în general la poporul român.

Starea ignoranței Clerului. — pe cum o descrie. — pare a fi incredibilă, dar dacă considerăm împrejurările, între cari aceia se nascură și creșcură, convine cu starea lor neliterată, ce o descrie el, de ore ce neavând mijloce, — institute de învățămînt, — pentru cultivarea lor, nu e mirare, că pe cum s'au nascut fără carte, așa au și murit; pentru aceea delăturarea acestei pie-dece de frunte a progresării în cultură, ca un lucru de mare importanță, o lasă înțelepții purtări de grije a Maestății Sale, îndigînd și modul delăturării aceleia, adevă prin înființarea Seminarilor pentru Clerul iunior.

Dar vorbescă textul atât în original cât și în versiune română:

Nro 1095. 10-a Juny 811.

Exllmo Dno Comiti Cancellario Erdödy!

Praeterea quum reflexe ad gratiosas Extae Vestrae praesidiales Literas dđto 19-a Febr. 810. Ritui huic addictis non unitis clementissime favens Suae Mattis animus, illis et justitiae promptam, administrationem praestari imperet, et culturae eorum promovendae desiderio, piissimo corde teneatur: officii mei esse duxi sequentia hanc in rem alto Extae Vestrae iudicio humillime sustinere:

Experientia testatum reddit. Rascianos atque Illyricos Valachicae Gentis culturae parum addictos esse: Sic recentissime in locum Gregorii Obradovich Scholarum G. R. n. Unitorum in Circulo Temesiensi Directoris, et habilitate officii sui et plurium linguarum cognitione nonnullorumque librorum in Valachicum sermonem usibus Juventutis versione, ac Concinnatione laudati, — qui tribus in Banaticis Cottibus 422 scholas habentibus, scholas pure Valachicas 336. mixtas 24 tanta industria procurat, ut numerus Juventutis discentis antea multo exilior, jam nunc ad 11662. Valachos et 3085. Illyricos exereverit. — per nuper denominatum Scholarum Illyricarum Inspectorem Dnum Nestorovits, abaque omni influxu Regiae Studiorum Directionis provincialis, ab officio removeri, atque non sine detrimento Cassae, pensione jubulare projectatus fertur, substituto in illius locum Luca Kengelar Senatore Districtus Kikidiensis Disciplinae Scholasticae non secus ac linguae Valachicae experte, neque linguam Valachicam debite callente.

Interim ad Valachici non uniti populi tandem languentem culturam promovendam plurimum opitulari viderentur sequentia:

1-o. Ut Valachis ubique locorum de sua gente Episcopi constituantur; sine scilicet eo ut Episcopi Nationis, — saae fidelium corda, gentilitia fiducia arcetius jam sibi juncta, in obsequio erga Principem et Patriam et adurgere et solidius conservare valeant, atque ut cultura populi Valachici, ad intellectus perfectionem natura sua capacis pronique (eujus vel in hoc Cotto numerus secundum Tabellam apud me praexistentem, ad 274.604 exsurgit) per Episcopos Gentilitios assidno promovenda, laetiora magisque efficacia tandem capiat incrementa. Unde peculiaris elucescit Suae M. Smae paterna providentia, quod Transilvanis Valachis G. R. n. U. 991. parochias tenentibus, recentissime de eadem Natione Eppum denominare dignata sit. — Cui simile ut suo tempore in Dioecibus quoque Aradinensi, Temesvariensi, et Versetziensi, ex meris fere Valachis consistentibus peraeque accidat, ratio status tenui meo iudicio desiderare videtur. — Quippe quod in Dioecesi Versetziensi 234. Valachicae, Illyricae autem nonnisi 24. in Temesvariensi 227 valachicae et 94. Illyricae, in Aradinensi demum 499. valachicae et 3. tantum cum Valachis et Rascianis Mixtae parochiae numerentur.

2-do. Ut Calendarium Gregorianum et apud G. R. Catholicos et apud G. R. n. Unitos sine discrimine introducat. Quodsi enim et Catholici et Protestantes in Imperio Russico degentes Calendario Juliano uti observantur, ratio sane nulla adesse videtur — cur sub glorioso Austriaco Imperio uniformis Calendarii Gregoriani usus Universos subditos aequa sorte non maneat. Cujus quidem Instituti varia sane insignisque pretii in Universam publicam rem dimanaret utilitas: non tantum quod uniformitate festorum dierum introducta, duplicis Festorum duplicis Calendarii observantia feliciter in unum reducta; Agricolatio, Opificia, Comercia item, lucro plurium dierum singulis Annis accedente, foecunda sibi polliceantur praemia, sed etiam non vana etiam spes adfulgeat, animos, difformem anni dierumque numera-

tionem secutos, uniformitate Calendarii, mox functionum Suarum Civilium aequabili tempore et mensura eundem cum aliis Regni Civibus communis sensus politici spiritum pedetentim fore adoptaturos.

3-o. Nec parum ad haec omnia conferre videretur, ut Valachi Romani sermonis vestigia idiomate suo ceteroquin prementes, sine discrimine literis Romanis uti docerentur ut nimirum Litterarum Communium Cultioris Europae efficacia, studia scholastica gentis ipsius eo magis facilitentur, Alphabetique ejusdem usura et Romani et Patrii sermonis accessione, homogeneam Citis Monarchicae, tot e Gentibus compositae virtutem tanto perfectius induere valeant.

4-o. Indubitatum porro omnis Culturae fundamentum praestant Scholae, quas in singula majori possessione ultra 100 domos numerante introducendas, et ideo praevis projectum, adjunctis rerum, temporum, locis, Gentique adcomodum, per viros rei literariae peritos, localiumque circumstantiarum probe-gnatos, hoc in merito elaborandum fore demisse censerem. Et quia

5-o. Omnis pene ruditas Gentis Valachicae G. R. n. Unitae ab illeliterata sorte Cleri illius non inmerito derivanda sit; — eo quod incultissimi quandoque per Eppos pro Presbyteris suscipi observantur, qui vix liturgica rite legere norunt, idcirco nihil magis oportunum demisse adfirmo, quam ut Eppi G. R. n. Uniti districtim eo inveniuntur, ne in futurum alios ulla sub specie Sacris Ordinibus initiare gestiant, quam qui et dogmaticae et Moralis Theologiae placita debite perdiscendo, dignos Candidatos Presbyteratui se exhibuerint. Atque cum haec omnia sine Seminario junioris Cleri coordinari nequeant, neque nullus fere Valachus Carlovcii, in Scholis Theologicis et in Monasteriis ceterisque literariis Institutis erudiri perhibeatur: quam ratione, de felicitate Gentis Valachicae tantae multitudinis hac quoque in parte agenda sapientissime prospici debeat? Negotium hoc altioris indaginis Singularem Suae Mattis Smae providentiam summopere desiderare, humillime existimaverim.

Quae universa dum Suae Matti Smae humili de Genu, ex intemerata mea fidelitate, localiumque circumstantiarum penitior de perscrutatione, tanto Interprete Extta Vestra huic referre perdemisse sustineo.

Altis devotus Gratiis intima cum Veneratione persisto.

*

Nr. 1095. 10 Iunij 811.

*Excellentissimului Domn Comite Erdödy
Cancelar!*

Reflectând la grațioasă epistolă presidială a Escelenției Vostre din 19 Febr. 810 referitor la poporul neunit, din care am înțeles bunăvoitorea inimă a Maestății Sale față de dînșii, și în care poruncește, ca administrația pentru ei să fie justă, și că Maestatea Sa Sama din tot sufletul său tare doresce înaintarea Lor în cultură, pentru aceea în afacerea această imi țin de plăcută, datorință cu umilnță a Vă servi Escelenției Vostre cu următoarele:

E lucru constat, că Rascianii și Illiricii tare puțin se interesază de cultura poporului român, ce se dovedește și din fapta ce s'a întâmplat acum în zilele aceste. Se istorisește adevărat, că Gregoriu Obradovich, prin noii denumitul Inspector al școlilor Illirice, — Nestorovich, — fără știrea Direcțiunii provinciale regesci, s'a proiectat să fie amovât de la oficiul său de Director școlar al cercului Timișorei și pus în pensie. — spre dauna Cassei, — și înlocuit prin Luca Kengelar, senator al Districtului Kikindei, care nu cu mult mai tare se pricepe cătră treburile școlastice, ca cătră vorba românească, pe care tare puțin o cunoșce, pe când Obradovich e bărbat harnic de oficiul său, vorbesce mai multe limbi; pentru usul tinerimei școlastice a tradus și nisece cărți pe limba română și e renumit și ca editor de cărți școlastice, și care, școlile din cele trei Comitete bănățene, unde se află 422 școle curat românești, mixte 24, cu atâtă zel le-a grijit, că numărul tinerimei studioase înainte de aceea neînsemnat, acum s'a urcat la 11.662 Români și 3085 Illirici.

Drept aceea pentru promovarea culturii poporului neunit, — care de atâtă timp stagnază, foarte mult, — pot să fie spre ajutor următoarele:

1. Ca pentru Români în toate locurile să se denumescă Episcopi de națiunea sa, din motivul, că Episcopii de aceeași națiune având deja inimile credincioșilor prin încrederea de naționalitate alipite cătră sine, acestia vor fi în stare în mod și mai puternic a-i îndupleca și a-i păstra în supunere și venerațiune cătră Principe și patrie, și ast fel și cultura poporului român, ce prin Episcopii lor neîncetat va trebui să se propage, ar înainta cu pași repezi, de ore ce poporul acesta — care singur în Comitatu Biharei numără 274.604 suflete, pe cum se dovedește din Tabella de conscriere a sufletelor, ce se află la mine, — de la natura sa e capace și apt spre perfecționarea facultăților sale intelectuali, și de aici se vede, că e o specială îngrijire părintească a Maestății Sale față de ei, că pentru Români de ritul grec neuniți din Transilvania, — cari numără 991 parochii, — acum mai de aproape s'a îndurat a li denumi Episcop de națiunea lor; și că chiar asemenea să se facă și în Diecezele Aradului, Timișorei și a Verșetului locuite în preponderanță de Români, de ore ce în Dieceza Verșetului sînt 224 parochie românești, ér Illirice numai 24; în a Timișorei 227 parochii românești și 94 Illirice, și în urmă în a Aradului 499 parochii românești, și numai 3 parochii mixte Români cu Illirici; această ar pofti, — după mintea mea slabă, — și politica sănătoasă a Statului.

2. Ca fără deosebire atât la greco-catolică cât și la neuniții de ritul grec, să se introducă Calendarul Gregorian, căci dacă în Imperiul Rusiei atât Catolicii, cât și Protestanții trebuie să se folosescă de Calendarul Iulian, nu se vede a fi nici o cauză, pentru ce se nu fie obligați în asemenea mod toți supuși Imperiului glorios al Austriei, de a se folosi pentru uniformitate de Calendarul Gregorian.

O atare instituțiune pentru țara întrăgă ar aduce cu sine diverse folose și de mare preț, căci prin aședemintul uniform, în una redusă serbarea dublă a zilelor festive din ambele Calendarii, pe an s'ar câștiga mai

multe zile de lucru; agricultura, industria nu numai că ar avé în prevedere prospecte mai îmbucurătoare, ci și spera se pôte, ca inimile, cari până acum au urmărit deosebita numărare a anilor și zilelor, prin uniformitatea Calendarilor și acuși a funcțiunilor sale cetățenești într'un același timp și în aceeași măsură, cu încetul vor accepta același principiu politic uniform comun cu acelor alții cetățeni ai Patriei.

3. La toate aceste nu puțin ar contribui și aceea, dacă Românilor, cari de altminteră în dialectul lor urmăresc vorba latină, fără deosebire li-s'ar impune folosirea literilor latine, că adevărat prin folosirea literilor comune a Europei mai culte, și studiile școlastice pentru tinerii națiunii lor cu atât mai tare să se ușureze, și ast fel prin folosirea aceluiași alfabet și prin cunoștința limbii latine și a patriei, cu atât mai ușor să se pôtă redica la cultura omogenă cu a cetățenilor din Monarchie, cari sînt de atâtea deosebite neamuri.

4. E nediscutabil, că fundamentul culturii se câștigă în școlă, pentru aceea această e de a se înființa în fie care comună, care numără peste 100 de case, și pentru aceea, în meritul acesta, ași fi de aceea părere, ca înainte de toate în acest respect, să se prelucere un proiect acomodat împrejurărilor, timpului, locurilor și poporului, de cătră bărbații pricepători la științele pedagogice și bine cunoșcători a locurilor și a împrejurărilor. Și de ore ce

5. totă rusticitatea poporului român de ritul grec neunit, nu fără cauză să adscrie stării neculte al aceluși Cler, de ore ce prin Episcopii lor câte odată și cei mai neculți se primesc la preoție, cari abia știu ceti corect chiar și cele liturgice, pentru aceea cu umilnță cutez a propune, ca în punctul acesta, nimica nu ar fi mai salutar, de cât ca Episcopii neuniți de ritul grec să fie îndrumați districtualmente, ca în venitor să nu inițieze la Ordurile sacre pe nimene sub nici un pretest, de cât numai pe aceia, cari după absolvarea trebuincioasă a științelor teologice (a Dogmaticii și a Moralei) s'ar dovedi vrednici de a fi candidați la preoție, și pentru că toate aceste nu se pot obține fără de Seminarul Clerului Junior și fiind că nu se pomenește, ca cel puțin cutareva Român să se cultive în științele teologice sau în Carloviț sau în Mănăstiri sau în alte Institute științifice; că în ce mod ar trebui să se provédă mai înțeleptesce și în această privință de promovarea fericirii Poporului român așa numărös? cu cea mai profundă umilnță a-și fi de acea părere, că deslegarea acestei chestiuni așteptă specială purtare de grijă a Maestății Sale Sacratissime.

Cari toate, când cu genunchi plecați cutez a le raporta Maestății Sale din neclătita mea fidelitate și din mai profundă perscrutare a împrejurărilor locali prin Escelenția Vóstră, prin așa Înalt Interpret.

Recomendat Grațiilor Înalte cu intima venerațiune rămân.

Oradea-mare, 20 Iulie n. 1901.

Dr. Ioan Ardelean.

Mama sfintului Augustin.

(Fine.)

XVIII.

Acésta a arătat'o un exemplu impunător. Îndurându-se Pontificele roman a ridica *asociațiunea mamelor creștine* la demnitatea de archiconfraternitate (societate supremă) printr'o brevetă apostolică de datul 11 Martie 1856, Monsignorul Sibour, atunci archiepiscop de Paris, conchemase pe aceste dómne în capela „Nótre-Dame de Sion“ ca să le facă cunoscută această grație. Se înțelege, le-a ținut și o vorbire, din care vom cita numai câte-va părțicele, pentru că întregul e resumat în aceste cuvinte: „Dómnelor, de voiți să fiți adevărate mame creștine, îndreptați-vé privirile spre s. Monica.“

„Da! zise el, luați-vé de exemplu pe această mamă sfintă, care prin rugăciunile sale și-a întors fiul pe căile pietății creștine, și cu ajutorul lui Dumnezeu l'a făcut un sfânt mare. Pôte și Dvóstre deplângeți rătăcirile vre-unui fiu?! Ei! Nu desperați! chemați în ajutor pe s. Monica. Imitați-o! Nu se pôte, ca această mamă a lui Augustin în înălțimea cerului să nu-și aducă a minte de grijile, ce avea și ea pe pământ. Nu se pôte, ca ea, să nu aibă îndurare de inimile vóstre și să nu vé câștige prin întrenunerea sa întórcerea vre-unui fiu iubit sau stătornicia lui pe calea virtuții.“

Și continuând în acest ton Ms. Sibour le descopere înaintea ochilor de mamă totă viața sfintei Monice, neliniștile, jalea, durerile ei amare, pe cum și rugăciunile ei pătrundătoare; apoi după întórcerea fiului ei bucuriile-i nespuse, mórtea ei fericită și acel estas, în care această viață admirabilă trece la fericire eternă. În fine adresându-se cătră dínsele le întréba: „spuneți-mi, dómnelor, care dintre Dvóstre nu pricepe starea sufletească a sfintei Monice, care nu e atinsă de același simțemint? Care e aceea, care vedându-și fiul pe calea perirei nu s'ar ruga lui Dumnezeu ca și Monica, ca să-l întórcă? Și vedându-l reíntors la Dumnezeu, la credință și virtute, căreia nu i-ar plăcé, să trecă împreună cu el din această lume tristă, să se ducă amîndoi acolo, unde nu mai sînt erori, nu rătăcirii, nu păcate, acolo, — unde nu străbate nici un inimic, unde fericirea e ne-strămutată?“

Ei le îndemna, să se facă demne de această fericire, ca ofiând într'o zi după locașurile vecinice cu s. Monica se pôtă zice cu ea: „Ce mai am de făcut și pentru ce se mai rămân aici? Nu știu, căci dorul meu de pe pământ mi-s'a împlinit.“¹⁾

De sigur asociațiunea mamelor creștine nu se putea inaugura mai frumos, nici simțemintul, ce cuprîndea în acel moment inima fie căreia nu se putea exprima mai bine de așa.

De atunci asociațiunea a făcut propășiri noué, pe cari cred, că nu trebuie să le mai amintesc. Mai adaug numai pe lângă orașele citate: Geneva, Algir, Santiago, Buenos-Ayres și Indiile. Numele Monica și suvenirul lacrimelor ei veghiéză pretutîndenea peste aceste reuniuni. Preot nu vorbesce, episcop nu presidéza în cercul lor fără a-i veni pe buze, vrînd nevrînd, acest nume binecuvîntat. Am cetit un mare număr de discursuri și raporturi despre opera mamelor creștine, cari m'au umplut de bucurie și de speranță, vedînd acele frumoșe adunări, acele rugăciuni ferbînți și a-și putea zice aceeași salutări de „bine ai venit“ date acelei mame incomparabile, a cărei figură acum întristată, acum strălucitoare de bucurie, luminează aceste reuniuni, a căror speranță, mîngăiere și bucurie este ea.

Da, această stea blîndă se arată pe cer. Timpurile trecute puțin au cunoscut'o. Încă nu erau așa de nenorocite, ca să aibă lipsă de ea. Dumnezeu l'a făcut'o pentru noi. Ea acum răsare din umbră și aruncându-și razele

¹⁾ Confess. I. IX. c. 10.

luminose peste mamele crestine le usca lacrimile vârsate, le alină durerile inimii, ér rugăciunile lor le înzestră cu o putere neînvinșă, cu speranță via, mângăitoare.

Să nu ne îndoiim, pot să vină zile mai bune. Dumnezeu e bun și îndurător! Dumnezeu, pînă de plînsul vîduvei de Naim, care își petrecea ziua la grîpă, nu poate rămînea nesimțitor vîduvei suie de mîi de mame creștine, cari îngenuchind înaintea Lui își deplîng fiii. Nu! Dumnezeu nu poate lăsa să piară o înregă generațiune tină, pentru care mamele varsă pîraie de lacrimi!

Indepinesce-ți lucrarea, o, Monico! și din cercul măriei, unde îți ții în brațe pe acel fiu, căruia de două ori l-ai fost mamă, privește spre atâtea creștine, cari acum împlinesc aceeași nobilă și grea misiune, pe care tu însăși ai împlinit-o. Întăresce-le în ispitele grele, prin cari ele trebuie să trecă, pentru a fi demne de mînuirea fiilor lor. Nu lăsa, să le scadă puterile! O mamă fericită trimite un suris pentru lacrimile lor! — ca să învețe cetind *viata* ta, că pentru acel foc rău, ce mistue de atâtea ori sufletul copiilor există un stăpîn învingător: fiacără sfintă, ce arde în inimile mamei.

Cât pentru mine, care cu atîta plăcere am cercat urmele sterse a cursului pămîntesc din viața ta, o femeie fără părechie! — deși nu mi-a succed această încercare, totuși nici când nu-mi va pără rău, că am făcut-o. În această am aflat eu o lumină neașteptată. Arătându-mi inima ta, o Monico! drept răscumpărare pentru ostentia mi-ai descoperit: cum trebuie să fie inima mea. Multămită învătărilor tale, acum știu mai bine ca altă dată, cu ce preț se pot răscumpăra sufletele; de la tine am învățat, că dacă e imposibil a fi o adevărată mamă fără a ave o inimă de preot, apoi e cu mult mai imposibil a fi un adevărat preot fără a ave o inimă de mamă. Avînd ca preot cheamarea a reduce cât mai mulți Augustini la Dumnezeu, de azi în colo nu vreau mai ingenuchia fără mângăiere la sfințele altare, nesciind ce se încep. Tu m'ai învățat, o mamă! Voiți fi fievici, dacă voiți profita din *învețat* și însușit de exemplul tîu, voiți aduce în fine după atîtea îndoieli jertfite recerute de la mine; dacă mi voiți dedica mai mult, mă voi consacra întreg artei sublime: de a scapa sufletele de la rău și a le reintorče la adevăr, la virtute, la — Dumnezeu.

Bibliografie.

A adărut:

N. Iorga: Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea. (1688—1821) Vol. I. Epoca lui Dimitrie Cantemir. — Epoca lui Chesarie din Rîmnice. București 1901, pag. 550.
Vol. II. cuprinzînd: *Epoca lui Petru Maior* (marii ardeleni) până la 1821 — *Excursuri.* — 638 pagini.
Tabla numelor. Observații, adaosuri, îndreptări și dovezi documentare. 60 pag.
Prețul lucrării, întregi e de 20 lei.
Recomandăm cu insistență cetitorilor noștri prețioasa scriere a dîni prof. Iorga. Abonamente se primesc și la redacția foiet noastre.

Istoria legii vechi scrisă de Dr. Victor Szmigelski. tom. I., pag. 432, prețul 3 cor. 80 fil. se estunde până la Solomon, tractănd cu multă competență și în stîl ales, istoria veche a poporului lui Israel din timpurile mai vechi și ținînd cont de literatură biblică mai nouă. Venitul curat realizat va fi o contribuire la un fond provincial de salarii pentru proci și învățători. O recomandăm cu căldură.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocențiu Klein, de Dr. Augustin Buncea, Blaș 1900. Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericăscă, ci o istorie completă a vieții politice, religioase, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesează de istoria bisericăscă, ci tuturor, cari voesc să cunoască trecutul întreg al Românilor. Credem înse că mai vîrtos din nici o bibliotecă parochială nu ar trebui să lipsescă.

Poesia idilică. studiu de Dr. Ioan Rațiu, prof. la gimnasiul nostru. O interesantă broșură de 78 pag., care se ocupă cu istoria idiliei, fiinta ei, genurile și originea ei, aducînd numeroase exemple, mai ales din poezii români. Costă 1 cor.

Posta „Unirii”.

On. I. A. în C. Îmbulziți cu material, nu am putu'to da, de cât prescurtată. Să nu fie cu supărare. Că, Le-am primit tôte. Se va cerea dacă ați fost să nu publicate unde va. Mulțumite.

On. M. B. în T. Vă vom scrie.
On. I. T. în P. V. R. în L. și Dr. L. în C. Răspunsul îl vom da în numărul viitor.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

Insertate.

Nr. 88.

(22) 1—8

Ediot de licitare minuentă.

Prin aceste se aduce la cunoștința celor interesați, cum-că Miercuri în 11 Septembrie a. c. se va da în întreprindere pe cale de licitațiune publică minuentă edificarea bisericii celei notă în parochia Neșos la 10 ore a. m. în localitatea școlii confesionale din loc.

Prețul clădirei este 66 667 corone 34 fileri, adică șesezeci și șese mii șese sute șesezeci și șapte corone 34 fileri. din care subtragîndu-se materialul prestat de comună în preț de 11 848 corone 96 fileri, ca pret de scrigare va servi suma de 54 818 corone 38 fileri, adică cinci-zeci și patru mii opt sute opt-spre-zece corone trei-zeci și opt fileri. Licitanții vor ave să depună un vadiu legal. Planul și condițiunile de spese stau espuse spre studiare în cancelaria parochială din Neșos în orele oficioase.

Neșos, în 21 Iuliu 1901.

În numele seavutului bisericesc gr. cat.

Președintele:

George Moldovan
preot gr. cat.

Notarul:

Andron Petri

Vasile Chibuitcean

membreu în senat.

GELBRAUN
MAHAGON

DAUERHAFT
PERUCHLOS

SOFORT
TROCKNEND

MILAN
BIENVENUE

Christoph-Lack
fără miros și se
uscă repentin.

Christoph-Lack
fără miros și se
uscă repentin.

Christoph-Lack

IST DER BESTE ANSTRICH FÜR FUSSBÖDEN.

Cu veritabilul
Christoph-Lack se pot vâpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se
inter rumpe folosirea acestora, fiind că nu are mirosul cel neplăcut cum și
uscarea tîrzie și scortosă, ce o au vâpsilele și lacul de olef. A fără de
acestea modul întrebunțării lui e de tot simplu, în cât îl pôte face fie cine.

Blăș: Ludovic Schuller.
Deposite în: (7) 11 15
Sibiă: Franz Jahn Söhne.

La expositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui Antoniu Novotny

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, mai de parț se face facerea de clopote întregi armonose, pe lângă garanție pe mai multă ani, provădute cu adjuată de fer bătut, conștrube supă a le întorče cu usurintă în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laure prin ceea ce sînt mînuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele patentate gărite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provădute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai adinc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai vîlmînoasă, de cât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre făcerea scanelor de fer bătut, de sine stătător, — spre pre-ajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toce de metal. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.